

Økosystemtoktene legger grunnlaget for en helhetlig økosystembasert forvaltning

Kunnskapsinnhenting, forskning og overvåking er helt nødvendig for å få til en helhetlig økosystembasert forvaltning. Havforskningsinstituttets økosystemtokt er en sentral plattform for disse tre aktivitetene, og har alt skaffet oss økt forståelse for ulike prosesser i økosystem Barentshavet.

KNUT SUNNANÅ | knut.sunnanaa@imr.no

Havforskningsinstituttet har lenge arbeidet økosystembasert, og gir sine råd til forvaltningen basert på en inndeling i de fire store økosystemene Barentshavet, Norskehavet, Nordsjøen og norskekysten. Rådgivingen vår er kunnskapsbasert, og bygger i hovedsak på egen forskning og overvåking i de forskjellige økosystemene.

Helhetlig tenkning og måloppnåelse

Flere andre institusjoner og direktorater gir også råd om forvaltning av aktiviteter i havområdene våre. Rådgivingen skal være helhetlig og ta hensyn til økosystemenes funksjonalitet og hvordan de påvirkes av klimatiske forhold og menneskelig aktivitet som fiskeri, havbruk, petroleumsvirksomhet etc. Samtidig er det viktig å huske at også hensynet til bosetting og livskraftig næringsvirksomhet skal telle med.

Den økosystembaserte forvaltningen av havområdene er forankret i forvaltningsplaner som vedtas av Stortinget. Så langt har vi forvaltningsplaner for Barentshavet og Norskehavet, mens planen for Nordsjøen er ventet i 2013. De ulike målene i forvaltningsplanene

oppnås gjennom råd og forvaltningstiltak. Stortinget vurderer i hvilken grad disse målene er oppfylt når forvaltningsplanene med jevne mellomrom oppdateres. Sammen med havressursloven og biomangfoldloven gir forvaltningsplanene de overordnede signalene for departementer og direktorater, og i sin tur vil Havforskningsinstituttet styre sin aktivitet og gi sine råd i henhold til disse føringene.

Råd til andre og overvåking

Havforskningsinstituttet gir først og fremst råd som gjelder fiskerierne i havet og virksomheten i havbruksnæringen. Men, vi gir også råd til andre forvaltningsetater om mulig påvirkning som annen aktivitet kan ha på økosystemene og på utøvelsen av fiske og havbruk. Vår rådgiving knyttet til olje- og gassvirksomheten er et eksempel på dette. Her er det et spesielt fokus på betydningen av områdene utenfor Lofoten og Vesterålen.

Tilstrekkelig overvåking av havets miljø (økosystemene) er den viktigste forutsetning for at systemet med forvaltningsplaner kan fungere. Havforskningsinstituttet har ansvar for «Den rådgivende gruppen

for overvåking av hav- og kystområder» (overvåkingsgruppen), som rapporterer data fra norsk overvåking og ser til at det drives tilstrekkelig overvåking av hav- og kystområdene.

De viktige økosystemtoktene

Selv om den viktigste overvåkingen av torsk og hyse i Barentshavet fortsatt skjer på våre egne tokt i februar, så kommer en økende mengde overvåkingsdata fra økosystemtoktet i Barentshavet i august og september. Målingene av loddebestanden er en av kjerneaktivitetene i dette toktet, og bestanden beregnes like etter tokkets avslutning. Her tas også inn beregninger av hvor mye lodde torsken spiser før loddefisket starter om vinteren. Prøver av innholdet i torskemagene er viktige data i disse beregningene.

På økosystemtoktet måles også mengden yngel som er gytt og klekket samme året av de fleste fiskeslag som har betydning for økosystemet i Barentshavet. Målingene danner grunnlaget for prognoser om økosystemets tilstand og om mengden fisk tre til fem år frem i tid. Når vi sammenholder mengden yngel

med størrelsen på gytebestandene, kan vi også modellere bestandsutviklingen enda lengre frem i tid.

Forståelse for viktige prosesser

Målingene av ungsild, lodde og torsk og yngelen har gitt oss økt forståelse for hvordan disse artene påvirker hverandre. Blant annet vet vi at beiting fra ungsild på årets loddelarver har mye å si for om årsklassen av lodde vokser opp. Dette har igjen stor betydning for torskebestanden, som er avhengig av lodde som mat for å opprettholde sitt høstingspotensial.

Vannmassene som strømmer inn i Barentshavet fra Norskehavet og langs kysten er avgjørende for den oseanografiske situasjonen i havet, og har sterk innvirkning på produksjonen av planteplankton og dyreplankton. Økt kunnskap om energiflyten i økosystemet er avgjørende for at vi skal forstå de prosessene som bidrar til bærekraftig høsting av ressursene i havet. Derfor har målinger av oseanografiske forhold høy prioritet på økosystemtøktene.

Tverrfaglig kunnskap

En økosystembasert forvaltning av havområdene våre innebærer også at forvaltningen har god oversikt over de ytre påvirkningene av økosystemene. På Havforskningsinstituttets tokt overvåkes fysisk påvirkning av havbunnen fra fiske, seismisk aktivitet fra oljeleiting, utslipp fra skipstrafikk og langtransportert forurensning. Data fra denne overvåkingen gjør forvaltningen i stand til å regulere aktiviteter som kan gi uønsket påvirkning. Fra år til år har vi stadig større overvåkingsaktivitet og det skaffer oss også en unik tverrfaglig kunnskap. Overvåkingsdata kobles til data fra de oseanografiske og biologiske undersøkelsene som gjennomføres på de samme toktene, og slik blir økosystemtøktene enda viktigere for en helhetlig, økosystembasert forvaltning.

I 2013 setter Havforskningsinstituttet i gang et større strategisk forskningsprogram som omhandler prosessene som styrer produksjonen i havet. Forvaltningen legger stor vekt på kunnskapsinnhenting i sin oppfølging av forvaltningsplanene. På økosystemtøktene kan instituttet både samle inn data og gjennomføre direkte studier av prosesser i havet, som kan gi økt forståelse av økosystemets funksjon.

BESTANDSTABELLEN: Oversikt over bestander med behov for forvaltningsmessig prioritering i 2013

INGOLF RØTTINGEN | ingolf.roettingen@imr.no

Etter en prosess hvor en har kartlagt kunnskapsstatus og eksisterende reguleringer for de mindre økonomisk verdifulle artene, og også arter uten økonomisk verdi (men som kanskje har verdi i forbindelse med rekreasjon og økosystemviktighet) har Fiskeridirektoratet i samarbeid med Havforskningsinstituttet satt opp forslag til en prioriteringstabell. Tabellen viser hvilke arter som har behov for kunnskapsøkning og tiltak for at forvaltningen skal skje i henhold til havressursloven. Tabellen blir lagt fram for diskusjon og kommentarer av interessegrupper (fiskerinæringen,

fritidsfiskeforeninger, miljøvernorganisasjoner etc.) før den blir endelig fastlagt av Fiskeri- og kystdepartementet. Bestandstabellen skal brukes som et styringsverktøy for økosystembasert forvaltning, og det vil alltid være diskusjon internt i Havforskningsinstituttet om hvor mye ressurser som skal brukes på disse bestandene sammenlignet med de økonomisk viktige bestandene. Men, dersom måletningen er en økosystembasert forvaltning av Norges hav- og kystområder, er det helt avgjørende med bedre kunnskap om disse mindre kjente artene.

ART/BESTAND	MERKNAD
Bruskfisk generelt (haiarter, havmusarter og skatearter)	Vurdere behov for tiltak for flere bruskfiskarter og videreføre arbeidet med utkast til en overordnet forvaltningsplan og felles forskrift. Kunnskapsoppbygging.
Pigghå spesielt	Sikre at høstingen holdes på et forsvarlig nivå. Reguleringen må avveie hensynet til den antatte bestandssituasjon og behovet for å kunne drive et rasjonelt fiske etter andre arter.
Hummer	Evaluere eksisterende tiltak og vurdere nye.
Kveite	Vurdere og gjennomføre tiltak.
Raudåte	Utvikle og implementere forvaltningsplan.
Stillehavsøsters	Fremmed art som bør desimeres. Det vurderes å lage en informasjonskampanje.
Uer (<i>Sebastes marinus</i>)	Vurdere tiltak for å hindre en ytterligere bestandsnedgang.
Uer (<i>Sebastes mentella</i>)	Arbeide for å etablere et multilateralt forvaltningsregime.